

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto

20.10.2023

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

PAM vastustaa laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentämistä vuodella, sillä tämä vaikuttaa kotouttamislain piiriin kuuluvien henkilöiden asemaan työmarkkinoilla. PAM on huolissaan siitä, että jos uudet tulijat eivät ehdi kotoutua riittävästi, he altistuvat herkemmin hyväksikäytölle päästyään työelämään. Tulijoiden kotoutumisen alkuvaiheeseen pitäisi panostaa, jotta he ymmärtävät omat oikeutensa. Näin ennaltaehkäistään heidän hyväksikäyttöään.

PAM korostaa, että panostamalla kaikista heikommassa asemassa olevien kotoutumiseen, voidaan löytää kestäviä ratkaisuja myös palvelualan työvoimapulaan. Palvelualat työllistävät eniten maahanmuuttajia ja on tärkeää, ettei hallituksen omilla toimilla ja säästötavoitteilla synnytetä kaksia työmarkkinoita ja lisätä entisestään hyväksikäyttöä ja ihmisten toimeentulo-ongelmia.

Muutoksella lisäksi vaikutetaan kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen. Kuntien talous on muutenkin tiukoilla ja vaarana on, että kunnat velkaantuvat entisestään pystyäkseen hoitamaan lakisääteisiä tehtäviään.

Muutoksella heikennetään kuntien halukkuutta ottaa vastaan pakolaisia, turvanpaikanhakijoita, tilapäistä suojelua saavia tai muita kuntapaikalle ohjattavia henkilöitä. Mikäli kunnat eivät halua ottaa vastaan edellä mainittuja henkilöitä, varsinkin haavoittuvassa asemassa olevien

maahanmuuttajien asuminen vastaanottokeskuksissa pitkittyy ja palvelujen piirin pääseminen viivästyy. Tämä taas vaikuttaa näiden henkilöiden kotoutumiseen ja suomalaiseen yhteiskuntaan asettumiseen. Näin ollen valtion tulee lisätä kuntien halukkuutta vastaanottaa kotoutumislain piirissä olevien henkilöiden vastaanottamista, sillä tällä tavoin voidaan tukea koko Suomen asutusta ja kasvattaa muuttotappiokuntien nuorten asukkaiden määriä sekä synnyttää näillä alueilla uusia palvelualojen työpaikkoja. Näin pidetään huolta näiden alueiden työllisyysmahdollisuuksista.

Hallituksen on huomioitava myös, että kotoutumislain piirin kuuluvat henkilöt yleensä ovat erittäin haavoittuvassa asemassa, he ovat joutuneet kokemaan sotaa ja isoja traumoja. Lisäksi osa heistä on luku- ja kirjoitustaidottomia. Tämän vuoksi heidän kotoutumisensa kestää pidempään kuin muilla maahanmuuttajataustaisilla, jotka tulevat Suomeen esimerkiksi perheen yhdistämisen kautta. On myös ymmärrettävä, että suomi on erittäin vaikea kieli opittavaksi verrattuna moniin muihin eurooppalaisiin kieliin, ja uudelta tulijalta vie aikaa oppia suomen kieli.

Haavoittuvassa asemassa olevalta sitäkin enemmän. Toisaalta kotoutumisen kestäessä pidetään huolta, että he ymmärtävät suomalaisen yhteiskuntajärjestelmän ja sisäistävät työelämän pelisäännöt. Näin varmistetaan, että kaikilla on yhteiset pelisäännöt tiedossa ja he osaavat vaatia ja pitää puoliaan työehdoista tarpeen mukaan.

Lopuksi PAM korostaa, että 1.1.2025 voimaan astuvassa kotoutumislaisissa kuntien vastuuta kotoutumisen edistämisestä lisätään merkittävästi verrattuna nykytilaan. Ennen kuin uusi laki edes astuu voimaan, hallitus heikentää kuntien mahdollisuuksia toteuttaa lain tavoitetta nopeuttaa ja tehostaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista. PAM lisäksi yhtyy täysin hallituksen arvioon siitä, että mikäli haavoittuvassa asemassa olevat maahanmuuttajat eivät saa tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyshuollon palveluita maahan tulon alkuvaiheessa, riskinä on että heidän palvelutarpeensa kasvaa. Samoin myöhemmässä vaiheessa, jos nämä henkilöt eivät saa tarvitsemaansa tukea työllistymiseen, saattavat he syrjäytyä ja tätä kautta aiheuttaa kustannuksia julkiselle sektorille tai jos pääsevät työelämään, he altistuvat herkemmin hyväksikäytölle. Oikeanlainen ja oikea-aikainen tuki on tärkeää heidän kotoutumiselleen ja uuteen yhteiskuntaan asettumiselle. Heidän pitäisi ymmärtää oikeutensa yhteiskuntajärjestelmän tarjoamasta tukiverkostosta.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauksekustannuksesta (32 a §)

PAM ei kannata muutosesitystä, sillä tämä aiheuttaa enemmän hallinnollista työtä ja kuluja.

PAM pitää tärkeänä sitä, että selvitetään, miksi kotoutumislain piirin kuuluvat henkilöt jättävät käyttämättä tai peruuttamatta varatut ajat ja onko ilmiö kuinka yleinen. Tulee huomioida, että maahan saapumisen alkuvaiheessa kielihaasteet ja kulttuurierot mutta myös lähtömaan traumat ja sairaudet voivat vaikuttaa poissaoloihin. Esimerkiksi pakolaiset ovat joutuneet elämään sodassa ja he ovat erityisen traumatisoituneita. Toisaalta monilla kotoutumislain piiriin kuuluvilla henkilöillä saattaa olla ongelmia myös luku- ja kirjoitustaidon kanssa, jolloin uuden yhteiskunnan järjestelmän ymmärtäminen ja sisäistäminen vie aikansa. Sanktioimalla ilman, että ymmärrämme ensin heidän

käyttäytymisensä syitä, emme tue heidän kotoutumistaan ja asettumistaan uuteen yhteiskuntajärjestelmään. Päinvastoin toiminnallamme saatamme hankaloittaa ja vaikeuttaa heidän elämäänsä täällä ja viivästyttää heidän asettumistaan sekä työelämään pääsyä.

Lakipykälässä ei huomioida sitä, millä rahalla kotouttamisen piiriin kuuluvat henkilöt maksavat annetut maksusakot. Hehän elävät toimeentulotuella ja toimeentulotuen sääntöjen perusteella, ketään ei saa jättää alle laissa asetetun minimin. Toisin sanoen maksua maksetaan sosiaaliturvalla.

PAM korostaa, että kotouttamisen piiriin kuuluvat henkilöt tarvitsevat tukea ja apua, jotta he pääsevät mahdollisimman pian työelämään ja taloudellisesti itsenäistymään. Julkisen vallan on tuettava kotoutumista kokonaisvaltaisesti myös työelämän pelisääntöjen osalta. Palvelualat ovat monien maahanmuuttajien ensimmäinen työpaikka ja julkisen vallan on varmistettava ilman sanktiouhkaa, että maahanmuuttajilla on riittävästi tietoa ja osaamista suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

PAM ei kannata lastensuojelun jälkihuollon ja lapsena ilman huoltajaa maahan tulleiden aikuistumisen tuen ikärajan laskemista 25 vuodesta 23 vuoteen. Kun vuonna 2021 jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 vuoteen, alaikäisenä yksin Suomeen turvapaikanhakijana tulleiden henkilöiden kohdalla tavoitteena oli heidän kotoutumisensa tukeminen, syrjäytymisensä ja radikalisoitumisensa ehkäiseminen sekä tätä kautta heidän työllistymisensä tukeminen. Alaikäisenä yksin Suomeen turvapaikanhakijana tulleet ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, ja he tarvitsevat paljon tukea sekä omien kasvuvuosiensa hyvin haastavien kokemusten käsittelemiseen että itsenäistymiseen ja kotoutumiseen.

Mikäli ikäraja lasketaan, on erityisen tärkeää huolehtia tarpeellisten sosiaali- ja terveystalveluiden – erityisesti mielenterveystalveluiden – saatavuudesta. Niin kuin hallituksen esityksessä on arvioitukin, mikäli tämän ryhmän hyvinvoinnista ja kiinnittymisestä yhteiskuntaan ei huolehdita riittävällä tuella, kasvatetaan riskiä syrjäytymiselle, radikalisoitumiselle sekä nuoriso- ja henkirikollisuudelle. Ennaltaehkäisevä tukijärjestelmä tulee yhteiskunnalle halvemaksi kuin jälkikäteen maksettavat syrjäytymisestä tai pahimmassa tapauksessa radikalisoitumisesta aiheutuvat korjaustoimenpiteet.

Lisäksi tukemalla alaikäisten yksin tulleiden kotoutumista, varmistetaan heidän työllistymisensä. Työllistyminen on tärkeää nuorten toimeentulon varmistamiseksi ja itsenäistymisen kannalta. Tällä varmistetaan työvoiman saanti myös Suomen rajojen sisällä.

On erityisen tärkeää huomioida näiden ihmisten asema ja antaa oikea-aikaista ja oikealaista tukea, jotta he pystyisivät rakentamaan elämän terveellä pohjalla ja yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä.

Yhteiskunnan on tuettava heitä niin, että myöhemmin he tukevat veronmaksuillaan hyvinvointivaltion ylläpitämistä.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Ei ole lausuttavaa.

Muut huomiot

PAM huomauttaa, että hallituksen esityksessä ei avata riittävän hyvin ihmiskaupan uhrien korvauksia koskevan säännöksen muutosta. Esityksessä on tuotu esiin, että muutoksen tarkoituksena on vähentää hallinnollista taakkaa ja yksinkertaistaa korvausprosessia. Esityksessä ei ole tehty vaikutusarviota, miten muutos vaikuttaa uhrien asemaan tai viranomaistyöskentelyyn. Pyydämme hallitusta arvioimaan tarkemmin, miten muutos vaikuttaa ihmiskaupan uhrien asemaan.

PAM kannattaa sitä, että valtio myöntää kunnille valtionosuutta kotona lapsia hoitavien vanhempien kotoutumisen edistämistä varten. Tällä tavalla edistetään kotona lapsien kanssa olevien äitien kielitaitoa ja kotoutumisen edellytyksiä sekä parannetaan heidän työmarkkina-asemaansa. Sitä, miten hyvin tämä rahoitusosuus sopii yhteen muiden hallituksen esittämien leikkausten kanssa, pitäisi arvioida paremmin. Jos kunnat joutuvat käyttämään tämän rahan muiden lakisääteisten tehtäviensä toteuttamisen, hiipuu sen merkitys. Lisäksi kotihoidontukea saavien äitien palveluihin osallistumisen tulee olla vapaaehtoista kotihoidontuen luonteen takia. Parhaimmassa tapauksessa edistetään myös maahanmuuttajaäitien työllistymistä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Maahanmuuttajaäidit ovat potentiaalista työvoimaa. Heidän tietoaan, taitoaan ja osaamistaan tulee hyödyntää enemmän.

Helsingissä, 20. lokakuuta 2023

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Annika Rönni-Sällinen

puheenjohtaja

Lisätietoja:

Egezona Kllokoqi-Bublaku

sosiaalipoliittinen asiantuntija

puh. 0404133759

egezona.kllokoqi@pam.fi

Lehtimäki Nora

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry